ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

2. října 2008 *

Ve věci C-372/07,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Supreme Court (Irsko) ze dne 30. července 2007, došlým Soudnímu dvoru dne 6. srpna 2007, v řízení

Nicole Hassett

proti

South Eastern Health Board,

za přítomnosti:

Raymonda Howarda,

* Jednací jazyk: angličtina.

Medical Defence Union Ltd,

MDU Services Ltd,

a

Cheryl Doherty

proti

North Western Health Board,

za přítomnosti:

Briana Davidsona,

Medical Defence Union Ltd,

MDU Services Ltd,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení P. Jann, předseda senátu, A. Tizzano (zpravodaj), A. Borg Barthet, M. Ilešič a J.-J. Kasel, soudci,

generální advokát: Y. Bot,
vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 12. června 2008,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Medical Defence Union Ltd a MDU Services Ltd R. Bourkem, solicitor, jakož i B. Murrayem, BL, a N. Traversem, BL,

– za R. Howarda a B. Davidsona D. McDonaldem, SC, a E. Reganem, SC,

– za irskou vládu D. O'Haganem, jako zmocněncem, ve spolupráci s J. O Reillym, SC,

– za Komisi Evropských společenství A.-M. Rouchaud-Joët a M. Wilderspinem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 22 bodu 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42).

2 Tato žádost byla předložena v rámci dvou sporů mezi R. Howardem a B. Davidsonem (dále jen „lékaři“) a společnostmi Medical Defence Union Ltd a MDU Services Ltd (dále jen, společně, „MDU“), jejich odborovými profesními svazy, týkajících se žádosti

o úplnou nebo částečnou náhradu částky, která jim může být uložena k zaplacení jako náhrada škody zdravotnickému zařízení, ve kterém pracovali, v rámci žaloby na náhradu škody pro profesní nedbalost podané N. Hassett a C. Doherty proti těmto zdravotnickým zařízením.

Právní rámec

3 Jedenáctý bod odůvodnění nařízení č. 44/2001 zní takto:

„Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná, kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska. […]“

4 Článek 2 odst. 1 uvedeného nařízení stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

5 Článek 5 téhož nařízení stanoví:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována,

1) a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn;

[…]

3) ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události;

[…]“

6 Podle článku 6 nařízení č. 44/2001:

„[Osoba, která má bydliště na území některého členského státu,] může být též žalována:

[…]

2) jedná-li se o žalobu o záruku nebo o intervenční žalobu, u soudu, u něhož byla podána původní žaloba, ledaže by toto řízení bylo zahájeno pouze proto, aby tato osoba byla odňata soudu, který je pro ni příslušný;

[…]“

7 Podle článku 22 uvedeného nařízení:

„Bez ohledu na bydliště mají výlučnou příslušnost:

[…]

2) pro řízení, jejichž předmětem je platnost založení, nulita nebo zrušení společností nebo jiných právnických osob nebo sdružení právnických nebo fyzických osob nebo platnost usnesení jejich orgánů, soudy členského státu, na jehož území má společnost, právnická osoba nebo sdružení sídlo. […]

[…]“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

8 Z předkládacího rozhodnutí plyne, že základem sporů v původním řízení jsou dvě žaloby na náhradu škody, podané N. Hassett a C. Doherty k irským soudům, směřující proti dvěma irským zdravotnickým zařízením z důvodu závažné újmy údajně způsobené na základě profesní nedbalosti lékařů zaměstnaných v uvedených zařízeních. V obou věcech došlo ke smírnému vyrovnání, na jehož základě byla každé z žalobkyň vyplacena náhrada škody.

9 V rámci těchto žalob vyzvala dotčená zdravotnická zařízení lékaře ke vstupu do řízení jako vedlejší účastníci, aby se tak mohla na nich domáhat zaplacení úplné či částečné náhrady částek vyplacených v rámci uvedených žalob na náhradu škody.

10 Oba lékaři byli v době sporných skutkových okolností členy MDU. MDU je profesním odborovým svazem založeným jako společnost s ručením omezeným podle anglického práva, který má sídlo ve Spojeném království a jehož úloha spočívá zejména v poskytování náhrady škody vzniklé jeho členům v rámci věcí týkajících se profesní nedbalosti, jíž se dopustili.

11 Oba lékaři z tohoto důvodu požádali MDU o úplnou či částečnou náhradu částky, která by každému z nich mohla být uložena k zaplacení dotčeným zdravotnickým zařízením. MDU rozhodl o zamítnutí žádostí o náhradu škody, přičemž vycházel z článků 47 a 48 stanov MDU, které uvádějí, že rozhodnutí týkající se žádostí o náhradu škody spadá do neomezené diskreční pravomoci představenstva.

12 Jelikož se oba lékaři domnívali, že tato zamítavá rozhodnutí poškozují práva, která jim přiznávají stanovy, navrhli, aby MDU mohl vstoupit do řízení jako vedlejší účastník, jelikož usnesení High Court ze dne 22. června 2005 je opravňovala k výzvě ke vstupu MDU do řízení jako vedlejší účastník.

13 MDU vznesl procesní námitku týkající se prohlášení této výzvy za neplatnou. MDU tvrdil, že předmět návrhů směřujících proti němu se v podstatě týká platnosti usnesení přijatých jeho představenstvem, a že tyto návrhy tedy spadají pod čl. 22 bod 2 nařízení č. 44/2001, takže k rozhodování jsou příslušné výlučně britské, a nikoliv irské soudy.

14 Lékaři naopak tvrdili, že s ohledem na povahu jejich návrhů jsou podle čl. 5 bodů 1 a 3 a čl. 6 bodu 2 nařízení č. 44/2001 příslušné irské soudy. MDU zejména jednak nesplnil své smluvní povinnosti, když opomenul řádně posoudit žádosti o náhradu škody, které mu byly zaslány. Krom toho, jelikož MDU již poskytoval lékařům pomoc při jejich obhajobě v rámci žaloby pro profesní nedbalost, nemohl jim v tomto pokročilém stadiu řízení odmítnout poskytnout náhradu škody.

15 Procesní námitka vznesená MDU byla zamítnuta z důvodu, že návrhy lékařů nespadají pod čl. 22 bod 2 uvedeného nařízení. MDU podal odvolání k Supreme Court, který přerušil řízení a položil Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Založí-li lékaři profesní odborový svaz, který má formu společnosti zapsané do rejstříku podle práva některého členského státu, za účelem poskytování pomoci a náhrady škody jeho členům vykonávajícím svoji praxi v tomto nebo jiném členském státě a poskytnutí takové pomoci nebo náhrady škody závisí podle jeho stanov na usnesení představenstva této společnosti rozhodujícího na základě své neomezené diskreční pravomoci, je nutno považovat řízení, ve kterých je napadeno usnesení odmítající na základě uvedených stanov poskytnout pomoc nebo náhradu škody

lékařům vykonávajícím praxi v tomto jiném členském státě takovým lékařem jako porušení smluvních nebo jiných právních nároků dotčeného lékaře ze strany uvedené společnosti, za řízení, jehož předmětem je platnost usnesení orgánu této společnosti ve smyslu čl. 22 [bodu] 2 [nařízení č. 44/2001], takže výlučnou příslušnost mají soudy členského státu, ve kterém má tato společnost své sídlo?“

K předběžné otázce

16 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 22 bod 2 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že se platnosti usnesení orgánů společnosti, ve smyslu tohoto ustanovení, týká taková žaloba, o jakou se jedná v původním řízení, v rámci které jeden z účastníků řízení tvrdí, že usnesením přijatým orgánem společnosti byla porušena práva, která tomuto účastníkovi řízení údajně přiznávají stanovy této společnosti.

17 Aby bylo na tuto otázku možné odpovědět, je třeba jednak připomenout, že ustanovení nařízení č. 44/2001 musejí být vykládána autonomně, s odkazem na jeho systematiku a cíle (viz zejména rozsudek ze dne 13. července 2006, Reisch Montage, C-103/05, Sb. rozh. s. I-6827, bod 29).

18 Krom toho, jak vyplývá z jedenáctého bodu odůvodnění nařízení č. 44/2001, příslušnost obecně založená na místě bydliště žalovaného musí být na tomto základě vždy určitelná,

kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska. Takové případy proto musejí být vykládány striktně.

19 Soudní dvůr přijal právě takový výklad, pokud jde o ustanovení článku 16 úmluvy ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32, dále jen „Bruselská úmluva"), což jsou ustanovení v podstatě totožná s článkem 22 nařízení č. 44/2001. Soudní dvůr totiž v tomto ohledu judikoval, že jelikož uvedená ustanovení Bruselské úmluvy zavádějí výjimku z obecného pravidla příslušnosti, nesmějí být vykládána v širším smyslu, než vyžaduje jejich účel, jelikož mají za následek to, že strany jsou zbaveny možnosti volby soudu, kterou by jinak měly, a v určitých případech jsou předvolány k soudu, který není soudem místa bydliště ani jedné z nich (viz rozsudky ze dne 14. prosince 1977, Sanders, 73/77, Recueil, s. 2383, body 17 a 18; ze dne 27. ledna 2000, Dansommer, C-8/98, Recueil, s. I-393, bod 21, jakož i ze dne 18. května 2006, ČEZ, C-343/04, Sb. rozh. s. I-4557, bod 26).

20 Jak přitom ostatně potvrzuje Jenardova zpráva o Bruselské úmluvě (Úř. věst. C 59, s. 1), základním cílem takové výjimky, stanovující výlučnou příslušnost soudů členského státu, ve kterém se nachází sídlo společnosti, je soustředit příslušnost, aby nedocházelo k přijímání rozporných rozhodnutí týkajících se existence společností a platnosti usnesení jejich orgánů.

21 Jak rovněž vyplývá z uvedené zprávy, soudy členského státu, ve kterém má společnost své sídlo, se totiž zdají být nejpovolanější k rozhodování o takových sporech zejména proto, že formální náležitosti zveřejňování aktů společnosti musejí být splněny v tomto státě. Přiznání výlučné příslušnosti těmto soudům tedy probíhá v zájmu řádného výkonu spravedlnosti (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Sanders, body 11 a 17).

22 Na rozdíl od tvrzení MDU nelze nicméně ze zásad připomenutých v předchozích bodech vyvozovat, že k použití čl. 22 bodu 2 nařízení č. 44/2001 postačuje, aby žaloba měla jakoukoliv spojitost s usnesením přijatým orgánem společnosti (viz, obdobně k čl. 16 bodu 1 Bruselské úmluvy, rozsudky ze dne 17. května 1994, Webb, C-294/92, Recueil, s. I-1717, bod 14, a výše uvedený rozsudek Dansommer, bod 22).

23 Jak totiž uplatňují lékaři, pokud by veškeré spory týkající se usnesení orgánů společnosti musely spadat pod čl. 22 bod 2 nařízení č. 44/2001, ve skutečnosti by to znamenalo, že žaloby podané proti společnosti, nezávisle na tom, zda by měly smluvní, deliktní či jinou povahu, by téměř vždy spadaly do příslušnosti soudů členského státu, ve kterém má daná společnost sídlo.

24 Takový výklad uvedeného článku by přitom vedl k tomu, že dotčené odlišné příslušnosti by podléhaly jak spory, které by nemohly vést k rozporným rozhodnutím o platnosti usnesení orgánů společnosti, jelikož jejich řešení by na tuto platnost nemělo žádný vliv, tak i spory, které vůbec nevyžadují přezkum formálních náležitostí zveřejňování aktů společnosti.

25 Tento výklad by tudíž rozšiřoval rozsah působnosti čl. 22 bodu 2 nařízení č. 44/2001 nad rámec toho, co vyžaduje jeho cíl, který byl připomenut v bodech 20 a 21 rozsudku v projednávané věci.

26 Z toho plyne, jak správně uplatňují lékaři a Komise Evropských společenství, že uvedený článek musí být vykládán v tom smyslu, že jeho rozsah působnosti zahrnuje pouze spory, ve kterých jeden z účastníků řízení zpochybňuje platnost usnesení orgánu

společnosti s ohledem na použitelné společenstevní právo nebo ustanovení stanov týkající se fungování jejích orgánů.

27 Z předkládacího rozhodnutí přitom nevyplývá, že by před High Court k takovému zpochybnění ze strany lékařů došlo.

28 Ve sporech v původních řízeních totiž lékaři nijak nezpochybňují skutečnost, že představenstvo MDU mělo v souladu s jeho stanovami pravomoc přijmout rozhodnutí, kterým byla zamítnuta jejich žádost o náhradu škody.

29 Naproti tomu, tito lékaři kritizují způsob výkonu takové pravomoci. V projednávaném případě tvrdí, že MDU zamítl jejich žádost o náhradu škody bez projednání, aniž by provedl její podrobný přezkum, čímž porušil jejich práva, která jim jakožto členům MDU údajně přiznávají jeho stanovy.

30 V důsledku toho nespadají spory v původních řízeních mezi uvedenými lékaři a MDU do působnosti čl. 22 bodu 2 nařízení č. 44/2001.

31 S ohledem na předcházející úvahy je třeba na položenou otázku odpovědět tak, že čl. 22 bod 2 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že se platnosti usnesení orgánů společnosti, ve smyslu tohoto ustanovení, netýká taková žaloba, o jakou se jedná v původním řízení, v rámci které jeden z účastníků řízení tvrdí, že usnesením přijatým orgánem společnosti byla porušena práva, která tomuto účastníkovi řízení údajně přiznávají stanovy této společnosti.

K nákladům řízení

32 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 22 bod 2 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že se platnosti usnesení orgánů společnosti, ve smyslu tohoto ustanovení, netýká taková žaloba, o jakou se jedná v původním řízení, v rámci které jeden z účastníků řízení tvrdí, že usnesením přijatým orgánem společnosti byla porušena práva, která tomuto účastníkovi řízení údajně přiznávají stanovy této společnosti.

Podpisy.